

KAZALIŠNA KRITIKA

30/05/2023

PIŠE Ana Fazekaš

+ f

Jako jaka istina

Jasna Jasna Žmak, "this is my truth tell me yours"
(KunstTeatar, Zagreb): Predstava o tinitusu i patrijarhatu
koja bi trebala biti dio školske lektire

Izvedba uključuje moduse monodrame (FOTO Sanja Merćep)

Ideja da umjetnost mijenja živote obično se ne odnosi na kronično oštećenje sluha koje zaradi osoba pozvana iz publike na scenu pucati iz rekvizita na mono-izvođača bez sigurnosnim odredbama propisane zaštite. A upravo je taj i takav događaj polazište prve samostalne i dosljedno autobiografske autorske predstave (tada) članice publike, (sada) dramaturginje, spisateljice, aktivistkinje i terapeutkinje u nastajanju, JASNE (JASNE) ŽMAK, pod naslovom *this is my truth, tell me yours*.

JJ se otkriva kao sjajna izvođačica, samouvjerena i spretna unatoč navodnoj pozoričkoj anksioznosti s kojom otvara predstavu "o tinitusu i patrijarhatu". Izvedba uključuje moduse monodrame, izvedbenog predavanja i stojeće komedije, a čitavim trajanjem Žmak ne krije nego prstima prelazi preko dramaturških šavova; utjelovljuje i izvodi ranjivost, otvara teme dinamika moći na svim razinama kazališnog mehanizma, dotičući se eksplicitnog i implicitnog pristanka, autorstva i vlasništva nad vlastitom pričom, rodnih uloga i njihovih proširenja u javnoj i privatnoj sferi, hiperne/vidljivosti ženske seksualnosti i auto-seksualnosti.

Antielitistički pristup koji Žmak kultivira u svim aspektima svoga rada značajan je kao poražavajuće rijetka estetska-i-politička odluka otvaranja umjetničke i oko-umjetničke angažirane prakse pogledima onkraj posvećenog stručno-profesionalnog unutarnjeg kruga. Hibridna žanrovska neusidrenost izvedbe u kombinaciji s konceptualnom bazom koja afirmira (kvazi-)neurednu neposrednost omogućuje autorici da svoje teme markira, i pusti u prostor. Svi rukavci ostaju u zraku, postaju otvoreno pitanje s kojim izlazimo iz dvorane, što je vrijedno, ali ne bi bilo naodmet jasnije (jasnije) iscrtavanje veza između svih složenih tema, i pojedinačnih motiva koji teme predstavljaju u predstavi. I dok me kontakt s njezinim radom često podsjeti da osvijestim vlastite načine komunikacije, njihove dosege, implikacije i razine privilegije, na trenutke me muči da se u aspiraciji prema komunikativnosti i direktnim prijenosima ponegdje ne događa i pojednostavljivanje koje nije potrebno, i ne pomaže slučaju. Tim više što Žmak uspijeva privući pažnju kakva mnogima, koji na sceni funkcioniraju kao u eho-komori, notorno izmiče.

Dok tipkam, probijam se kroz osjećaj nelagode jer razumijem koliko je ranjiva pozicija stvaranja, pogotovo tako intimnog kakvo je Jasnino Jasnino u *njezinoj istini*. Želim u ograničenim slovnim mjestima ponuditi fragment vlastite ranjive istine koju se osjećam pozvana reći, istodobno osjećajući da nema mjesta za istinsku polifoniju u predstavi među neizrečenim, ali ponegdje suviše rezolutno usmjerenim pozicijama. Ranjivost poziva na ranjivost i svi smo na toj predstavi malo gole ako smo zaista prisutne, ali poneka bi ambivalencija zaslužila da bude ambivalentnija, poneko otvoreno pitanje otvorenije. Jer pozicije i prakse dominacije i submisije najčešće nisu jednodimenzionalne, fiksne ni jasno odvojene; kasno autanje ili seksualna dezorijentiranost ne proizlaze izravno iz autohomofobije; ranjivost može biti opresivna i manipulativna koliko i agresija.

Što ne mijenja činjenicu da bi ova predstava, koja ima prostora organski se mijenjati, širiti, produbljivati ili fokusirati, trebala biti dio školske lektire, od predadolescentskih razreda do kraja srednje škole; prva destinacija za one kojima kazalište ne pada na pamet i s kojima velik dio umjetnosti teško ili nikako ne komunicira; dio akademskih silaba da podsjeti aktivne i aspirirajuće umjetnice na osnovne postavke koje je lako zaboraviti ili previdjeti:

Što sve i zapravo radimo jedne drugima u umjetničkoj situaciji?

this is my truth može trajati dulje, teći sporije, ponegdje zastati i pritom neće izgubiti pozornost svoje publike; može ponešto objasniti a da ne djeluje kao da docira. Jer Jasna Jasna ima supermoći, a njihov je bitan dio podsjetiti sve u vidnom-slušnom polju da supermoći imaju i one, iako ih je možda ponekad teško razaznati od zujanja (i) patrijarhata. ■